

TEATR im. Juliusza Słowackiego w Krakowie

Juliusz Słowacki

Beatrix Cenci

adaptacja, reżyseria i scenografia

Maciej Sobociński

Muzyka: Bolesław Rawski

Kostiumy: Magdalena Sobocińska

ruch sceniczny: Kamila Jankowska, Witold Jurewicz

grafika: Wojtek Kapela

realizacja TV: Andrzej Nakowski

**Premiera 25 kwietnia 2009 roku na Dużej Scenie
w Roku Jubileuszowym dwusetnej rocznicy urodzin Juliusza Słowackiego oraz setnej rocznicy
nadania Teatrowi imienia Wielkiego Poety.**

Rok 2009 ogłoszony został Rokiem Słowackiego w związku z dwusetną rocznicą urodzin jednego z naszych największych pisarzy, a dla Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie – to niewątpliwie szczególna okazja, by rocznicę tę uczcić wielkim wydarzeniem artystycznym. Sposobność taką przynosi właśnie *Beatrix Cenci* - i to co najmniej z kilku powodów. Utwór ten należy do najrzadziej granych dramatów Słowackiego – od prapremiery w 1872 roku był inscenizowany zaledwie dziewięć razy – i już samo to sprawia, że jest on prawdziwym rarytasem. Co więcej - aż dwie z premier tej sztuki – w 1907 i w 1937 roku - miały miejsce właśnie na deskach naszego teatru i cieszyły się znakomitym przyjęciem publiczności. Fabuła dramatu przywołująca mroczne dzieje rodziny Cencich – zabójstwo ojca-tyrana dokonane przez córkę, które powoduje całą serię tragicznych konsekwencji – oferuje wspaniałe możliwości inscenizacyjne, a ze względu na perfekcyjnie budowane napięcie i wyraziste sytuacje sceniczne stać się może pasjonującym i głęboko poruszającym widowiskiem. Zalety te zamierza w pełni wykorzystać Maciej Sobociński – jeden z najwybitniejszych reżyserów młodego pokolenia i świetny interpretator klasyki. Przy pomocy najnowocześniejszych środków teatralnego wyrazu Sobociński projektuje spektakl niezwykle atrakcyjny scenicznie, a jednocześnie wierny tradycji i dotyczący istotnych problemów – uwikłania jednostki w sytuację bez wyjścia, względności winy i kary, a przede wszystkim tragizmu miłości w obliczu śmierci.

OBSADA:

Matka Cenci

Anna Tomaszewska

Beatrix Cenci

Dominika Bednarczyk

Fabrycy Cenci

Marcin Sianko

Giano Giani

Radek Krzyżowski

Padre Negri

Marcin Kuźmiński

Wielki Inkwizytor

Grzegorz Mielczarek

Padre Anzelmo

Tomasz Wysocki

Furia 1/Ojciec Cenci

Witold Jurewicz (gościnnie)

Furia 2/Orsini

Sławomir Rokita

Furia 3

Krzysztof Piątkowski

**Azo Cenci
Dolorida**

**Paweł Repetowski
Natalia Szczepanek/Julia Szulc**

**Chór: Natalia Szymańska, Julia Kapera, Amanda Horzyk, Olga Plinta, Zuzanna Pankowska,
Alicja Stańczyk**

Narracja: Janusz Szydłowski

Lalki: Bea Ihnatowicz

inspicjent Agata Schweiger

realizacja dźwięku: Andrzej Czop, Piotr Augustyniak, Bogdan Czyszczan

realizacja światła: Michał Bystrzycki, Jacek Leśniak

Juliusz Słowacki
Beatrix Cenci
Ks. Adam Boniecki

Tragedię Beatrix Cenci Słowacki pisał z wysiłkiem. Zaczął pisać po francusku, potem zdecydował się na wersję w języku ojczystym. Skreślał, poprawiał, dopisywał... Sztuka została opublikowana dopiero po jego śmierci.

Historia (prawdziwa), na której osnuta jest romantyczna opowieść Słowackiego wydarzyła się w roku 1599 i równie dobrze mogłaby posłużyć za materię powieści kryminalnej. Rzymski szlachcic Francesco Cenci tyranizował rodzinę, więził córkę – piękną Beatrice – i zmuszał ją do czynów kazirodczych. Beatrice, jej brat i jej macocha Lukrecja postanowili zgładzić tyrana i dokonali tego. Morderstwo zostało wykryte, a wyrok papieża Klemensa VIII (tego samego, który rok później zatwierdził wyrok inkwizycji skazujący na spalenie Giordano Bruno) skazał na śmierć uczestników morderstwa: Lukrecję, Beatrice i jej brata Giacomę (u Słowackiego występuje on jako Fabrycy). Wyrok został wykonany.

Wersja Słowackiego odbiega jednak od opisu wydarzeń historycznych. Autor dramatu wprowadził wiele romantycznych wątków, dodatkowych postaci i fatalnych zbiegów okoliczności. Ojcobójczynią jest tutaj Beatrix (wg relacji historycznej mordercami byli wynajęci zabójcy). W sztuce mamy do czynienia z dwoma zabójstwami – zakochany w Beatrix malarz Giano Giani dla ratowania ukochanej zabija świadka oskarżenia (swojego brata). W dodatku Giani jest tutaj synem kardynała Orsiniego, który nadzoruje i prowadzi proces morderców ojca Cenci. Postać kardynała Orsiniego musiała się pojawić, by można było wprowadzić wątek walki dwóch wielkich rzymskich rodów: Orsinich i Colonna, co nieodparcie przywodzi na myśl „dwa stare i szlachetne rody” z Werony – Montecchich i Capulettich. Zresztą duch Szekspira unosi się nad tekstem Słowackiego – są tu szekspirowskie furie, przeczucia i sny, podsycające moce namiętności. Wiemy skądinąd, że podobnie jak większość romantyków autor Beatrix Cenci zaczytywał się w Szekspirze, który – słusznie zauważył Jan Kott – „jest jak świat albo życie. Każda epoka znajduje w nim to, czego sama szuka i co sama chce zobaczyć.”

Istotny kontekst dla dramatu Słowackiego stanowi religia i Kościół katolicki. Pojawiają się tu zarówno duchowni-potwory (Padre Negri), jak i duchowni szlachetni (Padre Anzelmo), a w tle wciąż obecny jest papież Klemens VIII (który, nota bene, zanim został papieżem, był w Polsce nuncjuszem). Głowa Kościoła stanowi tu niejako uosobienie najwyższej, obiektywnej sprawiedliwości. Poczucie winy i niewinności ma odniesienie do Boga, furie zaś pochodzą z innego świata – diabelskiego.

W swojej najgłębszej warstwie dramat dotyczy odwiecznego wątku walki dobra ze złem, winy, kary i miłości, która gładzi grzechy oraz śmierci, traktowanej przez Słowackiego dwojako – albo „od niechcenia” (śmierć Cezaria w pojedynku), albo też jako najwyższej rangi zdarzenie tragiczne (ścięcie Cencich). Mimo aury kryminalnej (fabularnego wątku śledztwa w sprawie zabójstw), dramat ten nie jest opowieścią kryminalną, lecz dramatem sumienia. Opis zbrodni pokazuje nieprawdopodobne dyletanctwo morderców (odcisk zakrwawionej ręki zabójczynie na ścianie, nieostrożne pranie poplamionego krwią przyodziewku, sztylet pod łóżkiem, ślady umazanych krwią butów Gianiego itd.) i wyraźnie sugeruje, że nie z kryminalnym dreszczowcem mamy tutaj do czynienia. W końcu wszyscy uczestnicy zabójstw sami przyznają się do popełnionych czynów, ale pamięć o nich nie daje im spokoju: „zabójstwo żyje (...) winnych niech własne potępi sumienie”...

Wszystko wydawałoby się proste i budujące jak konkluzja wypowiedziana przez szlachetnego Padre Anzelmo, że tego „kto bez Boga, lecz z ciemnymi duchy chce porządkować świat, często (...) łamie Bóg (...) i myli go w drodze”. Istotnie: bohaterów tragedii Bóg „pomylił w drodze” – pomimo, że działali w słusznej sprawie, wymierzając karę ojcu-kazirodcy i tyranowi – jednak czynili to „bez Boga”. Właściwą reakcją na zło, nawet największe, nie jest i nie może być „okropna zbrodnia”. Nawet jeśli powody bezwzględności papieża-władcy są mało przekonujące, to jednak właśnie on występuje tutaj jako narzędzie boskiej sprawiedliwości, starając się wyważyć między miłosierdziem a surowością w imię większego dobra.

Ten budujący morał zakłóca jednak przedśmiertna mowa Beatrix. Patetyczne przyznanie się do ojcobójstwa nie jest wszak równoznaczne z uznaniem winy:

„Na miejscu, gdzie krew moją rozlejecie,
Postawcie ołtarz białemu wstydowni
I z alabastru posąg... przezroczysty,
A szyję jego krwią oczerwieniwszy,
Zakryjcie perły albo lilijami,
A będzie to bóg nowy – w nowym Rzymie...”

Bóg nowy? W nowym Rzymie?

„I to jest całą obroną – Rzymianki...”

JULIUSZ SŁOWACKI - kalendarium życia i twórczości

4 września 1809

W Krzemieńcu przychodzi na świat Juliusz Słowacki. Jego ojciec Euzebiusz jest profesorem literatury w miejscowym liceum, matka – Salomea z Januszkiewiczów – organizuje spotkania literackie i towarzyskie.

1814

Ojciec Juliusza dostaje etat na Uniwersytecie Wileńskim i rodzina przenosi się do Wilna.

10 listopada 1814

Euzebiusz Słowacki umiera na gruźlicę.

1817

Matka poety wychodzi za mąż po raz drugi, za lekarza i profesora Uniwersytetu Wileńskiego Augusta Bécu.

1828-1828

Słowacki studiuje na Wydziale Nauk Moralnych i Politycznych Uniwersytetu Wileńskiego.

1829

Przyszły poeta wyjeżdża do Warszawy i rozpoczyna pracę jako aplikant w Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu. Śledzi batalię o romantyzm i jest świadkiem uroczystości koronacyjnych cara Mikołaja I.

1831

W czasie powstania listopadowego Słowacki opuszcza kraj. Udaje się z misją dyplomatyczną do Londynu, a następnie osiedla się w Paryżu.

kwiecień 1832

Ukazują się dwa tomy Poezji Słowackiego, które spotykają się z bardzo negatywnym odbiorem emigracji paryskiej.

sierpień 1832

Podczas uczty ku czci gen. Dwernickiego Adam Mickiewicz wypowiada się krytycznie o twórczości Słowackiego, mówiąc m.in. że jest to „gmach piękną architekturą stawiony, jak wzniosły kościół – ale w kościele Boga nie ma...”.

grudzień 1832

Krytykowany i osamotniony poeta wyjeżdża do Genewy. Przebywając w Szwajcarii pisze Kordiana, Horsztyńskiego i Balladynę.

luty 1834

Kordian ukazuje się drukiem w Paryżu. Dramat wywołuje wśród emigracji sporo nieprzychylnych komentarzy, znacznie lepiej zostaje przyjęty w kraju.

1836

Słowacki udaje się w podróż na Wschód. Odwiedza Włochy, Grecję, Palestynę i Egipt. Powstają wówczas: Anelli, Ojciec zadżumionych, Podróż do Ziemi Świętej z Neapolu.

1838

Poeta wraca do Paryża. Pisze m.in.: Lillę Wenedę, Księdza Marka, Mazepę, Beniowskiego, Jana Kazimierza, Sen srebrny Salomei i Zawiszę Czarnego.

1840

Gwałtowne ataki krytyki emigracyjnej na twórczość Słowackiego; jedynie Zygmunt Krasiński okazuje się jej wnikliwym interpretatorem i popularyzatorem.

marzec 1840

Poeta kończy pisać tragedię Beatrix Cenci.

24/25 grudnia 1840

Z okazji inauguracji wykładów Mickiewicza w Collège de France odbywa się uczta u Januszkiewiczów, podczas której dochodzi między Mickiewiczem a Słowackim do „pojedyńku na improwizację”. Wydarzenie to było szeroko komentowane wśród emigracji, pisano potem m.in.: „Adam oświadczył, że Juliusz nie jest poetą, oto, że nie ma wiary i miłości”.

1842

Słowacki poznaje mistyka Andrzeja Towiańskiego i (na krótko) przystępuje do jego Koła Sprawy Bożej.

20/21 kwietnia 1845

Poeta przeżywa „wizję ognistą”, którą opisuje w liście do matki z 19 lipca tegoż roku: „...jam był uderzony światłami niebieskimi (...) a z taką potęgą, że chyba po śmierci coś podobnego uczuję... bo w ciele więcej bym nie wytrzymał”.

1845

Kończy I rapsod Króla-Ducha. Utwór ten będzie pisał do końca życia i pozostawi go w wersji brulionowej, w wielu fragmentach i wersjach.

1848

Pomimo gruźlicy Słowacki wyjeżdża do Polski. We Wrocławiu – po osiemnastu latach – spotyka się ze swoją matką, a następnie wraca do Paryża.

luty 1849

Po serii silnych krwotoków płucnych poeta decyduje się na sporządzenie testamentu. W ostatnich dniach wciąż pracuje nad Królem-Duchem. Jediną osobą, z którą się spotyka jest Cyprian Kamil Norwid.

3 kwietnia 1849

Juliusz Słowacki umiera. Jego pogrzeb odbywa się dwa dni później na cmentarzu Montmartre. „Na pogrzebie 30 było ziomeków, nikt głosu nie zabrał, nikt nie uczcił choćby słowem jednym pamięci największego mistrza rymów polskich” – napisze Zygmunt Krasiński.

adaptacja, reżyseria i scenografia
MACIEJ SOBOCIŃSKI

Reżyser teatralny, scenograf. Ukończył prawo na Uniwersytecie im. Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz reżyserię w krakowskiej PWST. W 2004 roku został stypendystą programu Das Internationale Forum Junger Bühnengestaltung, odbywającego się w ramach Berliner Theatertreffen – największej niemieckiej imprezy teatralnej, skupiającej młodych aktorów, reżyserów, scenografów, dramaturgów, autorów muzyki i choreografów. Jego debiutanckim przedstawieniem był Tartuffe, czyli Świętoszek Moliera zrealizowany w 1999 roku w tarnowskim Teatrze im. L. Solskiego. Za Dziady A. Mickiewicza, wyreżyserowane w 2001 roku na scenie kaliskiego Teatru im. W. Bogusławskiego otrzymał wyróżnienie na XXVI Opolskich Konfrontacjach Teatralnych „Klasyka Polska”. Dwa lata później ponownie sięgnął po dramat Mickiewicza, przygotowując w Teatrze im. Juliusza Słowackiego w Krakowie spektakl Dziady. Gustaw-Konrad, który w 2004 roku przyniósł mu nagrodę reżyserską na opolskim festiwalu. Interesują go przede wszystkim dzieła klasyczne, które poddaje reinterpretacji, starając się znaleźć dla nich współczesne konteksty. Zrealizował m.in. Don Juana Moliera w Teatrze im. W. Horzycy w Toruniu (2001), w teatrach krakowskich inscenizował dwukrotnie sztuki Mikołaja Gogola – Rewizora w Teatrze Bagatela (2002) i Ożenek w Teatrze im. Juliusza Słowackiego (2004). We wrocławskim Teatrze Polskim wyreżyserował spektakl Mit. Kordian według dramatu J. Słowackiego (2005). W 2006 roku przygotował w krakowskim Teatrze Bagatela inscenizację Końcówki S. Becketta, a w 2007 roku – Othella W. Szekspira, za którego na zeszłorocznym Festiwalu Sztuki Reżyserskiej „Interpretacje” w Katowicach został nagrodzony dwoma „Złotymi Mieszkami” oraz nagrodą dziennikarzy. W 2002 roku sięgnął po raz pierwszy po dramat współczesny, realizując Życie. Trzy wersje Y. Rezy w Teatrze Polskim we Wrocławiu. W 2004 roku przedstawił uwspółcześnioną wersję Requiem W. A. Mozarta na II Festiwalu Sacrum Profanum, a rok później na tymże festiwalu wyreżyserował widowisko muzyczne Romeo i Julia z muzyką S. Prokofiewa. Obydwa spektakle, prezentowane w postindustrialnej przestrzeni Hali Walcowni Huty im. Sędzimiry w Krakowie, oglądało 9000 widzów. Jako reżyser i scenograf zrealizował w 2006 roku krakowskie Wianki z koncertem zespołu Marillion oraz widowiskiem plenerowym Carmina’06, opartym na uwspółcześnionej wersji słynnej kantaty Carla Orffa. Spektakl, który rozgrywał się na scenie w zakolu Wisły obejrzało ok. 150 tysięcy widzów. W ostatnim czasie ściśle współpracuje jako reżyser przy produkcjach telewizyjnych show.

muzyka

BOLESŁAW RAWSKI

Kompozytor, aranżer, reżyser dźwięku. Absolwent Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie. Autor muzyki do ponad stu spektakli teatralnych, twórca muzyki baletowej, współzałożyciel (wraz z Józefem Rychlikiem) działającego w latach 1992-1999 Studia Muzyki Przestrzennej w Teatrze im. Juliusza Słowackiego w Krakowie. Współpracował z takimi reżyserami jak: Marek Fiedor (m.in. Don Juan wg Moliere, A. Puszkina, M. Frischa, Samobójca N. Erdmana, Dżuma A. Camusa), Agata Duda-Gracz (Kaligula A. Camusa), Grzegorz Jarzyna (Bzik tropikalny wg S. I. Witkiewicza, Historia W. Gombrowicza), Rudolf Ziolo (m.in. Inne rozkosze J. Pilcha, Biesy F. Dostojewskiego, Sen nocy letniej W. Szekspira, Wesele S. Wyspiańskiego), Paweł Miśkiewicz (Powrót J. Łukosza, Wiśniowy sad A. Czechowa), Maciej Sobociński (m.in. Don Juan Moliere, Rewizor M. Gogola, Dziady. Gustaw-Konrad wg A. Mickiewicza). Jest laureatem wielu prestiżowych nagród, które otrzymał za muzykę do spektakli: Aj waj! czyli historie z cynamonem Grupy Teatralnej Rafała Kmity (IX Festiwal Komедii TALIA w Tarnowie), Bzik tropikalny (wyróżnienie na XXII Konfrontacjach Teatralnych „Klasyka Polska” w Opolu), Krawiec S. Mrożka w reż. Michała Kwiecińskiego (IV Ogólnopolski Konkurs na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej).

Kostiumy

MAGDALENA SOBOCIŃSKA

Absolwentka Akademii Sztuk Wizualnych (kierunek: Projektowanie mody) i Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu (kierunek: Wzornictwo przemysłowe; dyplom w Pracowni Designu Inspirującego prof. Bogumiły Jung). Odbyła staże w Studiu filmów animowanych (Telewizja Polska), w Teatrze Wielkim w Poznaniu, a także w Agencji Architektoniczno Reklamowej Vide. Brała udział w wielu wystawach, m.in. DOMEXPO 2002 na Międzynarodowych Targach w Poznaniu. Jest laureatką głównej nagrody w konkursie opakowań firmy Heidelberg. Swoje prace publikowała m.in. w miesięczniku „Print&Publishing”. Zaprojektowała kostiumy do spektakli Końcówka S. Becketta i Othello W. Szekspira, a także do widowiska muzycznego Romeo i Julia S. Prokofiewa, prezentowanego w ramach III Festiwalu Sacrum Profanum w Hali Walcowni Huty im. Sędzimira w Krakowie oraz do widowiska plenerowego Carmina’06 na podstawie kantaty Carla Orffa, którego pokaz odbył się podczas krakowskich Wianków w 2006 roku.

ruch sceniczny
KAMILA JANKOWSKA

Aktorka, choreografka, tancerka, performerka. Prowadzi warsztaty i wykłada techniki wyrazu scenicznego na kursach instruktorskich. Bierze udział w międzynarodowych projektach teatralnych i tanecznych, performansach, happeningach i produkcjach filmowych. Współzałożycielka i reżyserka Te'ArtKam. Jako aktorka i choreografka współpracuje z teatrami w kraju i zagranicą. Wspólnie z Witoldem Jurewiczem przygotowała choreografię i ruch sceniczny do takich spektakli jak: Othello W. Szekspira (reż. Maciej Sobociński), Galgenberg wg M. de Ghelderode, Balkon J. Geneta i Romeo i Julia W. Szekspira (wszystkie w reż. Agaty Dudy-Gracz), Łemko R. Urbańskiego (reż. Jacek Głomb), Całe życie głupi M. Wojtyszki (w reż. autora), Idiotki M. Wierchowskiego i Justyna D. A. F. de Sade'a (reż. Marcin Wierchowski), Frank V. Komedia bankierska F. Dürrenmatta (reż. Krzysztof Babicki), Akompaniator A. Burzyńskiej (reż. Józef Opalski).

ruch sceniczny
WITOLD JUREWICZ

Choreograf, ruchmistrz, performer, reżyser, wykładowca. Założyciel, dyrektor artystyczny, choreograf i reżyser Teatru Tańca ALTER. Od 1992 r. kierownik artystyczny Międzynarodowych Prezentacji Współczesnych Form Tanecznych. Współpracuje z teatrami w kraju i zagranicą. Pracował z takimi reżyserami jak, m.in.: Maciej Sobociński (Dziady A. Mickiewicza, Othello W. Szekspira), Andrzej Dziuk (Szewcy S. I. Witkiewicza), Paweł Szkotak (Zwyczajne szaleństwo P. Zelenki), Jacek Głomb (Łemko R. Urbańskiego), Agata Duda-Gracz (Balkon J. Geneta, Romeo i Julia wg W. Szekspira), Marcin Wierchowski (Idiotki M. Wierchowskiego i Justyna D. A. F. de Sade'a), Paweł Kamza (Troja moja miłość wg Eurypidesa, Wysoka Komedia wg C. K. Norwida, Cień Józefa, Szpital Polonia, Romeo + Julia, Kochałam Bogdana W.). Ostatnio w Teatrze im. Juliusza Słowackiego w Krakowie przygotował (wspólnie z Kamilą Jankowską) choreografię do spektakli: Galgenberg wg M. de Ghelderode (reż. Agata Duda-Gracz), Całe życie głupi Macieja Wojtyszki (w reżyserii autora), Frank V. Komedia bankierska F. Dürrenmatta (reż. Krzysztof Babicki) i Akompaniator A. Burzyńskiej (reż. Józef Opalski).

grafika**WOJTEK KAPELA**

Absolwent Wydziału Architektury Wnętrz krakowskiej ASP, obecnie wykładowca tej uczelni. Współzałożyciel firm Ultramedio (efekty specjalne, animacja 3D) i ArtLumino (ambient hd video). Jako twórca animacji artystycznej i reklamowej współpracował m.in. z: Muzeum Archeologicznym w Krakowie, Instytutem Książki, Kopalnią Soli w Wieliczce, Krakowskim Biurem Festiwalowym. Przygotował projekcje wielkoformatowe do takich widowisk jak: Quem Quaeritis (w ramach Festiwalu Misteria Paschalia), Carmina'06 na podstawie kantaty Carla Orffa (reż. Maciej Sobociński) prezentowanej podczas krakowskich Wianków, obchody 750-lecia lokacji miasta Krakowa. Jest współtwórcą filmu krótkometrażowego Swica, autorem efektów specjalnych i animacji do filmu Zakochany Anioł (reż. Artur Więcek „Baron”), animacji reklamowych (RMF, Radio Kolor, Central Wings, Murator, Comarch), czołówek programów telewizyjnych (Domowa Kawiarenka, Podróże Kulinarne Roberta Makłowicza, Wyspa, WP TV, Interia TV).

realizacja tv**ANDRZEJ NAKOWSKI**

Studiował realizację filmową i telewizyjną w PWSFTViT. Autor zdjęć do filmów dokumentalnych Kraina złudzeń (reż. Wojciech Szumowski), Nasz Chochołów, Kochanek Terpsychory, Osadzeni (wszystkie w reż. Aleksandra Kuca), Ingarden (reż. Wojciech Szulczyński), W poszukiwaniu straconej duchowości (reż. Dorota Chamczyk), Życ można wszędzie – umieraj gdzie dom (reż. Marta Meszaros), Kazimierz otwarty (reż. Dorota Montean). Współpracował z Maciejem Sobocińskim przy realizacji widowisk Requiem wg W. A. Mozarta i Romeo i Julia z muzyką S. Prokofiewa – prezentowanych na Festiwalu Sacrum Profanum w 2004 i 2005 roku.

*Dyrekcja Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie wyraża serdeczne podziękowania
Prof. Jackowi Bombie za konsultację psychologiczną*